

ВІН УМІВ...

Він умів переконувати. І велику аудиторію, і вас особисто. Часом, як може видатись, аж надто багатослівно: ви вже ніби й погодилися, але він щось вичитує у вашому внутрішньому стані чи очах не цілком переконане і прагне навіть тим очам, які “не проти”, довести логіку своєї думки і щирість почуття, власне – єдність думкопочуття (працюють лиш разом, як плюс і мінус в електриці), отой дуалізм, що його від початку виникнення цього поняття й донині тлумачать по-різному, а щодо Віталія Дончика можна було б означити як таку двоєдність, коли разом зі спалахом прозріння в суть речей і явищ відбувається словесна матеріалізація того спалаху.

Він умів, навіть, здавалося б, утративши витримку й посварившись (хай кине каменем той, що завше може лишатися сумирним у цьому галопі марнот), не перейти в глухий кут відчуження, а першим подати руку, зворушливо й десь аж ніяково всміхнутися – і образи вщухають. І з’являються ідеалізовані образи, поверхово-несерйозні в тих напругах нашого пробивання чолом Слова стіни Часу. Як оця забавлянка для дорослих на тлі антистрессової параномазії:

Віталію, Віталію,
Гайнути б десь в Італію.
Але минає втома –
І ліпше вдома.
Вдома...

Так на тлі ідилії на нашій, не своїй землі добираємося й до контрарної пари, чи бінарної опозиції, чи дуалізму, чи антиподів плюса і мінуса, чи єдності й боротьби протилежностей, а саме: хоч який би ти був феномен, тебе все одно намагатимуться запахати в шухляду якоїсь типологізації. Наразі ж осягаємо феномен Віталія Дончика й водночас тип українського інтелігента, християнина за внутрішнім єством, а не декларацією.

Він умів поступитися першою особою однини задля першої особи множини. І – що цікаво – не розчинятися в тій множині, а ставати її ядром, серцевиною, гуртувати навколо себе й навантажувати всіх роботою, часто ніби й невдячною і такою, якої ніхто не вимагає й не оцінить. Серед чимало чого саме такого можна згадати бодай щоквартальні огляди книжкової продукції, регулярно вимучувані – але ж і виконувані з дотепом, задержувато, вітаїстично – у редагованій ним “СіЧі”, де оглядачі були водночас і доскіпливими науковцями, і видобувальниками нових видань при поруйнованій системі зосередження сигнальних примірників, а простіше кажучи – самі їх звозили та зносили з видавництва, розподіляли на чималі купи за рубриками й випереджали в тих оглядах навіть газети. Нині так альтруїстично навряд чи хто ґаруватиме, а тоді вибудовування нового обличчя журналу було ще й ніби колективним поранням “провини безневинної” перед розстріляними й задушеними відродженнями, і відчайдушним прагненням поєднати “Час теперішній” із “Літописом подій”, “Відродження майбутнього” з “Думою про Вчителя”, налагодити втрачену “Сув’язь” мистецьких поколінь, і вірою в те, що “Діє слово”, що “Написане лишається”, що до “Екології душі” – рукою подати. Це тільки назви журнальних рубрик, а ще ж було багато іншого. 10-річчя того рушення припало на межу тисячоліть. І це було, звичайно, свято, і з’явився тоді отакий акропанегірик:

Вигойдуються задуми, як завше, на межі...
І все ж хай буде згадано усіх, що не чужі:
Та ми ж не марно марили, і не лиш десять літ,
А потім не примарами плели той живопліт:
Лягли у нього й хворощі, і нехворощ сторіч
І знову зайнялися нам іменням гордим – СіЧ.
Його духовні візії таки ж бо варті свіч!

Далеко ще до спочиву на лаврах вічних снів,
Отож і забезпечено не тільки двох синів:
Наснажуйтесь онуками, а там і пра-пра-пра...
Чудуймося науками і плавнями Дніпра.
Ич, думають, немає слів у нас на букву "И"...
Колись і їм до булави та стачить голови.

Чимало ще можна додати штрихів навіть в обраному аспекті "займенникових" аналогій. Бачите, виходить у нас не я та інший, а ви і він. Це ніби й те саме, але не зовсім. Надто коли зважити, що за тим усім стоїть **ми**. Усі ми – Божі займенники, Його тіло, що нами живе, радіє, мучиться, страждає, умирає і воскресає ("Ісус – усі!" – геніальне паліндромне прозріння Івана Іова, і підказала його тільки наша мова, чим виправдала свою космічну місію), а дух Його матеріалізується в Часі через Слово. Міцніймо і стверджуймося у тій напрузі й тому прозрінні-осаянні.

А феноменально-типологічний Віталій Дончик виконав свою місію на цій землі космічній, але таки ж на цій *і нашій, і своїй землі*. Ми в себе вдома. І безіменні, і займенники, й імена. І хай справдиться Ваша, Віталію, віра, висловлена в книжці-хроніці свідка й учасника подій 1987 – 2004 рр., зокрема в присвяті "онукам Максимові, Богданові, Марійці й Григорію Дончикам, які, вірю, житимуть у чудовій – демократичній і заможній – українській Україні". Удома.

Анатолій Ткаченко

